

ТЕХНОЛОГІЯ ВХІДНОГО ДІАГНОСТУВАННЯ НАВЧЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Розглянуто проблему розроблення засобів для здійснення у посткарантинний період вхідного діагностування залишкових результатів навчання учнів початкової школи. Проаналізовано поняття, пов'язані з технологізацією освітнього процесу в умовах, які швидко змінюються. Визначено зміст і характеристики категорії технології навчання. Описано авторську технологію вхідного діагностування навчання учнів початкової школи з акцентуванням уваги на її змістовому забезпеченні. Наведено результати спостережень за апробуванням інструментарію розробленої технології, окреслено перспективи досвіду її застосування.

Ключові слова: навчальні досягнення, залишкові результати, технологія навчання, педагогічне діагностування.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Набуття чинності новоствореної нормативної бази для початкової освіти – Державного стандарту і типових освітніх програм – зумовило зміни в змісті освіти, у вимогах до організації процесу навчання та в методології оцінювання освітніх результатів. Цим самим визначилися актуальні напрями сучасних педагогічних досліджень, а саме: дидактико-методичне забезпечення впровадження нового змісту навчання, зорієнтованого на формування компетентностей, які потрібні дитині для успішної самореалізації в суспільстві; розроблення методик і технологій навчання з урахуванням пізнавальних потреб і віковідповідних можливостей здобувачів освіти; опрацювання цільових і методичні орієнтирів компетентісно орієнтованого навчання із зазначенням пріоритетних способів навчальної взаємодії учасників освітнього процесу; обґрунтування дидактико-організаційних умов, за яких молодші школярі зможуть досягати високих результатів навчання та інші. Базовими теоретичними положеннями для здійснення означених та інших новацій в початковій школі наразі залишаються принципи дитиноцентризму, особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів. Їхнє втілення на нормативно-прикладному рівні зумовлює необхідність

ураховувати не лише актуальні потреби сучасної дитини, а й закладати потенціал для її перспективного розвитку, готовності продовжувати навчання [1].

Аналіз досвіду організації діяльності суспільства в умовах карантинних обмежень під час пандемії засвідчив наявність низки проблем, на які необхідно оперативно реагувати, аби забезпечити виконання функцій і завдань певної галузі. Карантин і викликана ним криза призвели до перегляду організаційної культури діяльності в різних сферах людської праці. Не становить винятку в цьому зв'язку й освіта. На думку експерта в галузі професійної оцінки персоналу Олени Ніколенко [2], криза – це час умінь швидко вчитись та швидко реагувати на довколишнє середовище, і в поточній ситуації ринок послуг має сфокусуватися на технологіях і компетенціях спеціалістів, пов'язаних із їх використанням. Отже, технологізація процесів спроможна допомогти в складних обставинах швидше переорієнтуватися на пріоритетні засоби і форми організації діяльності, сприятливі для продуктивної праці. У ситуаціях посткарантинного навчання до дійових засобів побудови освітнього процесу зважимося віднести педагогічні технології різних рівнів застосування, що допоможуть учителям ефективно організувати освітню діяльність, забезпечать досягнення здобувачами освіти обов'язкових та очікуваних результатів в умовах звичного (очного) і дистанційного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Проблема технологізації освітнього процесу перебуває в полі уваги науковців і практиків від часів так званої технологічної революції в ХХ ст., пов'язаної передусім із досягненнями в галузі точних і технічних наук. Саме в цьому сенсі феномен технології в освіті досі вживається в багатьох зарубіжних публікаціях. Поняття педагогічної технології, що є найбільш наближеним до проблеми нашого дослідження, стало використовуватись у сфері освіти від 70-х років минулого століття для позначення планомірно сконструйованого навчального процесу, який забезпечує досягнення поставлених цілей [3]. Б. Ліхачов [4] схарактеризував цей феномен як сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і компонування форм, методів, способів,

приймів навчання, виховних засобів. Тобто, педагогічна технологія являє собою синтезований організаційно-методичний інструментарій освітнього процесу. За іншим визначенням [5], цей термін тлумачиться як специфічно нормалізований навчальний процес, яким передбачаються форма, зміст, методи навчання, продукти та результати, або як освітня діяльність, що цілеспрямовано впливає на учнів і надає їм можливість змінюватися самостійно.

Педагогічна технологія – це багатомірне явище, згідно з класифікацією Г.Селевка [6], воно розглядається на трьох рівнях використання:

- загальнодидактичному (аналог педагогічної системи, що охоплює сукупність цільових установок, зміст, засоби і методи навчання, алгоритми діяльності суб'єктів і об'єктів освітнього процесу);

- частково предметному (у значенні окремої методики навчання предмета);

- локальному (в сенсі технологічного ланцюжка окремого виду діяльності).

У контексті останнього рівня передбачається розроблення технологічних навчальних модулів із подальшим їх відтворенням у варіативних умовах. На нашу думку, це має бути окремий елемент дидактичної системи, забезпечений комплексом засобів і методів навчальної діяльності, спрямованої на досягнення чітко визначеної мети. Подібні явища в педагогіці відносять до категорії *технологій навчання* [7]. Технологія навчання передбачає відповідне наукове проектування, у рамках якого освітні цілі задаються однозначно, забезпечується можливість для об'єктивних поетапних вимірювань і підсумкової оцінки досягнутих результатів.

В Енциклопедії освіти наведено кілька визначень поняття технології навчання, із яких відповідним нашому баченню проблеми є формулювання В.Онищука: «це технологія, що має включати відомості про методи й прийоми викладання, зміст, характеристики і послідовність навчальних дій та операцій учнів, способи педагогічного керування їхньою пізнавальною діяльністю» [8, с. 907]. У зарубіжній шкільній освіті в цьому значенні використовується поняття технологічного методу [9 та ін.] або стратегії навчання. Натомість, термін у

дослівному перекладі пов'язується із використанням у навчальному процесі мобільних та інших інформаційно-комунікаційних засобів.

Узагальнене бачення структури технології навчання подано в науковій розвідці С. Бондар [10], зокрема таке: наявність концептуальної основи; формулювання цільової настанови та виклад змісту навчального матеріалу; проектування процесуального складника, що поєднує способи організації навчання, методи і форми навчальної діяльності учнів, управління вчителем навчальним процесом, здійснення діагностики результатів. Додамо, що ознаками технології навчання як дидактичної системи мають бути логіка процесу, взаємозв'язок усіх частин, цілісність компонентів.

На підставі означення феномену технології навчання виділимо такі його характерні властивості: передбачає специфічну цілеспрямовану діяльність учителя й учнів; спирається на педагогічні закони і закономірності; володіє ознаками дидактичної системи (забезпеченість методами, прийомами, засобами, умовами); відтворюваність і продуктивність. Саме ці вимоги задовольняють нашому баченню оптимальних засобів організації освітнього процесу в ході дистанційного та посткарантинного навчання. Вони бралися до уваги під час розроблення технології вхідного діагностування навчання учнів, яку ми розробили й запропонували вчителям після тривалого переривання навчального процесу.

Формулювання цілей статті. Схарактеризуємо авторську технологію вхідного діагностування навчання учнів початкової школи як засобу оперативного реагування на ситуацію в освітньому процесі, що склалася внаслідок карантинних обмежень.

Виклад основного матеріалу. Опишемо концептуальні засади розробленої технології.

Після вимушеного переривання систематизованого навчального процесу, викликаного пандемією, постала проблема невизначеності щодо готовності учнів продовжувати спроектоване раніше навчання. У зв'язку з цим стало необхідним діагностувати стан засвоєння учнями змісту навчання у

попередньому класі, – це дозволило б забезпечити оптимальні умови для організації планомірного освітнього процесу. Інструментом, що доцільно використовувати в подібних ситуаціях, є педагогічне діагностування так званих залишкових результатів.

Педагогічне діагностування є складником діяльності вчителя, спрямованим на дослідження стану компонентів освітнього процесу [11]. Це дієвий засіб «проникнення в сутність педагогічної ситуації, завданням якого є одержати реальну і по можливості наочну картину розвитку подій...» [12, с. 15]. Діагностування як особливо організована педагогічна дослідницька діяльність являє собою різноплановий і багатофункціональний процес. Ми зосередились на методах і засобах діагностування, які дозволили б педагогам з'ясувати навчання учнів 2, 3, 4 і 5 класів. Параметр *навчання* [13] є особливо показовим у дослідженні готовності учнів до засвоєння нового змісту. Це відносно стійка властивість особистості, що відображає її здатність до подальшого учіння.

Навчання має комплексний характер, який виявляється на кількох рівнях:

- рефлексорному (сенсомоторні реакції);
- когнітивному (фактичні знання, практичні операції і дії);
- інтелектуальному (узагальнені знання, системи ідеальних операцій і дій вищого порядку) [13, с. 224].

У шкільній освіті навчання розглядається як сприйнятливність особи до засвоєння нового змісту навчання і її готовність до переходу на нові рівні розумового розвитку. Це результат попереднього засвоєння досвіду й основа для подальших навчальних досягнень. Основними показниками навчання учнів є такі: темп просування в опануванні знань і формуванні вмінь; легкість освоєння навчального матеріалу (відсутність напруги та стомленості, переживання задоволення від навчання); гнучкість в перемиканні на нові способи і прийоми роботи; міцність збереження освоєного матеріалу [14].

Діагностування навчання учнів на початку навчального року може здійснюватись за допомогою різних методів і засобів. Найбільш прийнятним в умовах масової школи і очевидних часових обмежень вважаємо метод вивчення

продуктів навчальної діяльності, відображених у письмових, графічних, творчих роботах, малюнках, кресленнях, нотатках про спостереження і враження тощо. Ці продукти допомагають зібрати необхідні відомості про досягнутий на попередньому етапі навчання рівень знань, умінь і навичок, тобто *залишкових результатів навчання*. Під залишковими результатами в педагогіці розуміють ту частину змісту навчання, яка утримується в практиці учнів після стадії вивчення дисципліни і є достатньою для подальшої навчальної діяльності. Це той обсяг навчальних досягнень, який прогнозовано мав увійти до навчального досвіду учнів після вивчення попереднього блоку, і є достатнім для вивчення чергового навчального блоку.

Опишемо навчальний зміст, яким забезпечена технологія, що презентується у цій статті. Для з'ясування залишкових результатів як показників навчання автори змістового наповнення – науковці відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України О. Петрук, О. Онопрієнко, І. Андрусенко, розробили для учнів діагностувальні завдання за трьома модулями, пов'язаними з вивченням української мови та читання, математики, курсу «Я досліджую світ» [15; 16; 17; 18]. Вони були побудовані на матеріалі, що відображає очікувані результати навчання зазначених предметів і курсу, які мали бути прогнозовано освоєними учнями в 1, 2, 3 і 4 класах.

Окреслюючи результати навчання української мови, розробниця модуля О. Петрук зробила акцент на пріоритетності розвитку учнів засобами різних видів мовленнєвої діяльності, визначених нормативними документами, – Державним стандартом і типовою освітньою програмою. Саме тому діагностування націлювалось передусім на перевірку сформованості в учнів умінь з усіх видів мовленнєвої діяльності, заразом ураховуючи логічну послідовність, лексичну і граматичну правильність мовленнєвих висловлювань, які і є показниками практичного застосування опанованих знань з мови.

Другий модуль, розроблений О. Онопрієнко, забезпечив дослідження навчання учнів з математики. Він вдовольнявся переважно базовим змістом, пов'язаним із функціональними знаннями, вміннями та навичками, які мали б

увійти до навчального досвіду учнів на попередньому етапі навчання. Це той обшир змісту, який остаточно формувався в попередній рік вивчення предмета й активно мав би використовуватись для подальшого розвитку математичної діяльності.

За орієнтири освітніх результатів засвоєння змісту інтегрованого курсу «Я досліджую світ» розробниця модуля І. Андрусенко обрала нормативні вимоги, визначені Державним стандартом та типовою освітньою програмою, які увійшли до інтегрованого курсу. Діагностувальні завдання передбачали виявлення учнями досвіду діяльності дослідницького спрямування; вони відображали очікувані результати навчання, виражені знаннями, уміннями й навичками.

Окреслимо узагальнені авторами результати навчання у таблиці 1.

Таблиця 1.

Результати навчання, що підлягають освоєнню учнями в 1, 2, 3 і 4 класах

Навчальний предмет, курс	Результати навчання
1 клас	
Українська мова та читання	<ul style="list-style-type: none"> Уміння слухати й виявляти розуміння коротких висловлювань. Уміння брати участь у діалозі на близькі й цікаві теми. Уміння дотримуватись правил спілкування. Уміння висловлювати власні потреби, відчуття, спостереження (уміння усного монологічного мовлення). Навичка читання вголос текстів із відповідною інтонацією. Розуміння фактичного змісту прочитаних творів. Уміння висловлювати власне ставлення до прочитаного. Виявлення інтересу до читання. Навички письма рукописних малих і великих літер алфавіту. Уміння списувати слова і речення із друкованого й рукописного текстів. Уміння писати під диктування
Математика	<ul style="list-style-type: none"> Навички додавання й віднімання чисел у межах 10. Уміння читати і записувати числа в межах 100. Уміння порівнювати числа у межах 100. Уміння виконувати додавання і віднімання на основі нумерації чисел у межах 100. Уміння розв'язувати прості задачі на знаходження суми, різниці двох чисел; збільшення та зменшення числа на кілька одиниць, різницеve порівняння
Я досліджую світ	<ul style="list-style-type: none"> Знання свого імені, прізвища, домашньої адреси. Уміння дотримуватись основних правил шкільного розпорядку, поведінки на вулиці та в громадських місцях.

	<p>Знання найхарактерніших ознак пір року своєї місцевості, правил поведінки в природі.</p> <p>Навички особистої гігієни та самообслуговування.</p> <p>Уміння обирати в довіллі те, що цікаво дослідити.</p> <p>Уміння групувати об'єкти дослідження.</p> <p>Уміння досліджувати об'єкти природи.</p> <p>Уміння вживати слова етикету (вітання, прохання, прощання, звертання, подяки, вибачення)</p>
2 клас	
Українська мова та читання	<p>Уміння слухати й виявляти розуміння висловлювання.</p> <p>Уміння брати участь у діалозі на теми, які викликають зацікавлення.</p> <p>Уміння висловлювати власні потреби, відчуття, спостереження (уміння усного монологічного мовлення).</p> <p>Виявлення інтересу до читання.</p> <p>Навичка читання вголос текстів із відповідною інтонацією.</p> <p>Уміння висловлювати власне ставлення до прочитаного.</p> <p>Уміння пояснювати зміст прочитаного, побаченого, почутого.</p> <p>Уміння складати й записувати прості тексти про свої думки, враження, спостереження (уміння писемного монологічного мовлення).</p> <p>Знання з мови та мовлення</p>
Математика	<p>Навички додавання й віднімання чисел у межах 100.</p> <p>Розуміння сутності дій множення і ділення.</p> <p>Уміння розв'язувати прості задачі на знаходження невідомого доданка, невідомого зменшуваного, невідомого від'ємника, суми трьох доданків, третього числа за сумою двох даних чисел.</p> <p>Розуміння поняття складеної задачі.</p> <p>Уміння вимірювати довжини предметів.</p> <p>Уміння виділяти дані в таблицях, на рисунках, схемах, уміння вносити дані до таблиць</p>
Я досліджую світ	<p>Знання причини зміни пір року, явищ у неживій та живій природі в різні пори року, назв місяців.</p> <p>Упізнавання державних символів України.</p> <p>Уміння вимірювати температуру повітря, води.</p> <p>Уміння спостерігати за об'єктами природи; визначати істотні ознаки на основі проведених досліджень.</p> <p>Уміння встановлювати найпростіші взаємозв'язки в неживій і живій природі.</p> <p>Уміння досліджувати об'єкти природи.</p> <p>Уміння визначати можливі ризики для життя і здоров'я</p>
3 клас	
Українська мова та читання	<p>Уміння слухати й виявляти розуміння тексти.</p> <p>Уміння ініціювати та підтримувати діалог на теми, пов'язані з важливими життєвими ситуаціями.</p> <p>Уміння створювати усні й писемні висловлення самостійно та з опорою на дидактичні матеріали.</p> <p>Виявлення інтересу до читання.</p> <p>Навички різних видів читання (аналітичне, вибіркоче, переглядове).</p> <p>Навичка письма у графічній сітці в одну лінію.</p> <p>Уміння висловлювати власне ставлення до творів, персонажів, об'єктів.</p> <p>Уміння пояснювати зміст прочитаного, побаченого, почутого.</p>

	<p>Уміння складати й записувати прості тексти про свої думки, враження, спостереження (уміння писемного монологічного мовлення).</p> <p>Знання з мови та мовлення</p>
Математика	<p>Навички табличного множення та ділення.</p> <p>Навички усного й письмового додавання і віднімання чисел в межах 1000.</p> <p>Навички позатабличного множення і ділення чисел у межах тисячі.</p> <p>Уміння розв'язувати прості рівняння.</p> <p>Уміння розв'язувати прості задачі на конкретний зміст множення та ділення, кратне порівняння, на збільшення або зменшення числа у кілька разів; на знаходження частини від числа та числа за величиною його частини.</p> <p>Уміння розв'язувати складені задачі вивчених видів на дві-три дії.</p> <p>Уміння обчислювати периметр прямокутника</p>
Я досліджую світ	<p>Знання про різноманітність, властивості тіл, речовин та явищ природи.</p> <p>Навички планування робочого часу; взаємодії та співпраці з іншими.</p> <p>Уміння розпізнавати тіла неживої і живої природи; тіла створені людиною на основі власних спостережень.</p> <p>Уміння виконувати дослідження об'єкта природи за планом або інструкцією.</p> <p>Уміння порівнювати, класифікувати за певними ознаками рослини і тварин своєї місцевості, тіла неживої природи.</p> <p>Уміння визначати необхідні умови для життя людини.</p> <p>Уміння ощадливо використовувати ресурси</p>
4 клас	
Українська мова та читання	<p>Уміння слухати й виявляти розуміння тексти.</p> <p>Уміння брати участь у дискусії, наводити докази, висловлювати власне ставлення до думок інших співрозмовників.</p> <p>Уміння створювати усні й писемні висловлення, створювати короткі письмові повідомлення.</p> <p>Навички різних видів читання (аналітичне, вибіркоче, переглядове).</p> <p>Уміння редагувати тексти.</p> <p>Орфографічні навички у межах вимог програми.</p> <p>Розпізнавання, добір, доречне вживання слів різних лексичних груп у висловленнях.</p> <p>Знання з мови</p>
Математика	<p>Навички письмового додавання й віднімання багатоцифрових чисел.</p> <p>Навички письмового множення та ділення багатоцифрового числа на одноцифрове і двоцифрове числа.</p> <p>Уміння розв'язувати задачі на знаходження дробу від числа та числа за значенням його дробу.</p> <p>Уміння розв'язувати рівняння з однією змінною.</p> <p>Уміння обчислювати площу прямокутника.</p> <p>Уміння розв'язувати прості задачі на встановлення залежності між швидкістю, часом і відстанню при рівномірному прямолінійному русі.</p> <p>Уміння розв'язувати складені задачі вивчених видів (у тому числі типові)</p>
Я досліджую світ	<p>Навички фіксації зміни елементів погоди.</p> <p>Уміння визначати сторони горизонту по компасу.</p>

	<p>Уміння складати план приміщення / території.</p> <p>Уміння працювати з фізичними картами півкуль, світу, України.</p> <p>Уміння розпізнавати називати рослини, тварин, гриби своєї місцевості, моделювати зв'язки між ними.</p> <p>Уміння характеризувати природну зону України за планом; називати мешканців природного угруповання, встановлювати їхні зв'язки між собою і неживою природою.</p> <p>Уміння складати ланцюги живлення.</p> <p>Уміння аналізувати та оцінювати свій внесок у збереження довкілля; ситуації повсякденного життя, пов'язаних з використанням природних ресурсів.</p> <p>Уміння виявляти факти забруднення довкілля, визначати способи зменшення негативного впливу людини на природу</p>
--	---

Кожен результат навчання постав предметом діагностування й був забезпечений різнорівневими завданнями. До змісту завдань були уведені стимули для дій і операцій за ієрархією розумових процесів, визначених класифікацією навчальних цілей (за В. П. Беспальком), зокрема такі:

- упізнання, ідентифікація навчального змісту, просте його відтворення по пам'яті чи за наданим зразком;
- застосування знань або способів дії у звичних навчальних умовах і типових ситуаціях;
- відтворення відомого шляху міркування або застосування засвоєного способу діяльності;
- творче застосування навчального досвіду в ситуаціях, наближених до життєвого контексту, для виконання яких потрібно самостійно відшукати шлях розв'язання проблеми, дібрати доступну інформацію і пристосувати її до наданої умови, поєднати й доцільно використати елементи знання чи вміння з інших тем, оцінити об'єкт чи явище.

Така диференціація завдань дозволить педагогам у ході діагностувального дослідження встановити, якому етапу досягнення навчальної мети відповідає засвідчений дитиною залишковий результат.

Вважаємо, що для вхідної діагностики не суть важливо з'ясувати чітку відповідність навчання критеріям оцінювання навчальних досягнень, які ранжуються за незначними нюансами. На нашу думку, для такого роду дослідження достатньо обмежитись двома полюсами, що демонструють

готовність або неготовність дітей до подальшого навчання за раніше спроектованим навчальним маршрутом. У дослідженні навчання ми пропонували вчителям оцінювати виконані учнями діагностувальні завдання за характеристиками індивідуальних відмінностей у навчальній діяльності, узагальнені Г. Клаусом [5]. Подамо нашу інтерпретацію показників навчання дітей 2, 3, 4 і 5 класів у таблиці 2.

Таблиця 2.

Показники навчання, що засвідчують стан готовності учня/учениці до подальшого навчання

Параметр зіставлення	Позитивний прояв виконання	Негативний прояв виконання
Темп виконання	Швидко; без особливих зусиль; доцільно й гнучко розподіляє час на роботу	Повільно; напружено з явними утрудненнями; зупиняється на одному завданні, не перемикається на інші
Мотивація	Охоче; добровільно; за власним бажанням; захоплено; сумлінно	Неохоче; за вказівкою; пасивно; байдуже; з лінню
Регуляція діяльності	Самостійно; незалежно; цілеспрямовано; ретельно; завершено	Несамостійно; безсистемно; поверхово; незавершено
Когнітивна організація	Усвідомлено; з розумінням наслідків; раціонально	Методом вгадування; випадково; ускладненим шляхом
Загальна оцінка якості виконання	Добре (переважає правильне виконання)	Погано (переважає неправильне виконання)

Завбачаємо, що результати виконаних учнями діагностувальних завдань будуть достатніми, щоб скласти уявлення про стан навчання учнів класу на початку навчального року. На основі їх аналізу можуть формуватися висновки для подальшого планування освітньої діяльності, визначатися напрями взаємодії з учнями та їхніми батьками. Очікується, що здобуті результати діагностування призначаються для внутрішнього використання вчителем, вони не підлягають оприлюдненню поза межами класу.

Стосовно організації роботи за технологією вхідного діагностування зазначимо таке. Для укладання діагностувального інструментарію шляхом опитування попередньо вивчалася експертна думка вчителів щодо способу його

реалізації. Всього було опитано через гугл-форму 233 педагоги. Так, на думку майже 50 % учителів доцільно укласти цілісні роботи за аналогом тематичних. Близько 39 % респондентів зазначили, що зручніше мати банк готових завдань для подальшого комбінування їх у діагностувальні роботи або для ситуативного використання на уроках на початку навчального року. Майже 11 % опитаних виявили готовність самостійно створювати діагностувальні завдання за сформованими для них інструкціями чи методичними рекомендаціями. Одна вчителька мала окрему думку, про яку конкретно не повідомила. Водночас, у коментарях 14 респондентів зазначили, що потребують допомоги в розробленні діагностувальних робіт для тематичного контролю продовж року за індексами Свідоцтва досягнень та критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів. Таким чином, ми дійшли висновку, що більшість опитаних учителів схиляються до користування розробленими окремими завданнями або готовими комбінованими роботами. Тому наше передбачення про доцільність створення різнорівневих завдань до основних тем зазначених вище предметів було підтвержене і реалізоване у спосіб, який ми засвідчили в оприлюднених збірниках [15; 16; 17; 18].

Наразі триває етап апробації описаної технології та її інструментарію. Помічено, що вчителі використовують діагностувальні завдання (або укладені з них діагностувальні роботи) по-різному. Наприклад, деякі організують виконання завдань всіма учнями класу одночасно, як це відбувається під час проведення тематичного контролю; інші – пропонують дітям виконувати різнорівневі завдання в групах, утворених учнями з приблизно рівними навчальними можливостями; вчителі, які працюють із малочисельними класами час від часу влаштовують колективне виконання завдань із коментуванням, що допомагає вести спостереження за відповідями кожної дитини тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Використання технології вхідного діагностування навчання учнів початкової школи істотно розширює можливості дослідити готовність дітей продовжувати навчання, закладати потенціал для їхнього розвитку. Особливо це актуально під час

виняткових обставин, коли вчителю необхідно надати оперативну й маловитратну допомогу в організації адаптивного навчання на початку року, що підтверджено опитуванням практиків; відкоригувати перспективні навчальні плани; дібрати доцільні для виявленого стану методи та форми навчання. Описана технологія має концептуальну основу, володіє чіткою цільовою настановою, забезпечена обґрунтованим з дидактичної і методичної позицій інструментарієм, підкріплена рекомендаціями стосовно способів використання, забезпечена критеріями діагностики результатів, – все це свідчить про її приналежність до категорії технології навчання.

Розглянута технологія вхідного діагностування навчання учнів може бути корисною не лише в обставинах посткарантинного навчання, а й для широкого кола педагогічних ситуацій, пов'язаних із необхідністю розроблення і використання інструментарію визначення освітніх результатів. Застосування подібних інноваційних засобів для вирішення педагогічних проблем має, з нашої точки зору, динамічну перспективу. Подальшого вивчення потребують питання ефективності змістового забезпечення технології як стартової умови навчання упродовж року; ступеню кореляції здобутих під час вступного діагностування результатів із навчальними досягненнями учнів за перший семестр або за рік.

Використані джерела

[1] Концептуальні засади реформування середньої освіти [Електронний ресурс]. МОН України. 2016. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 15.09.2020).

[2] О. Ніколенко. Світ бізнесу стрімко змінюється і на перше місце виходять компетенції. *Всеукраїнська асоціація керівників бізнесу*. Львів, 2020. URL : <https://uabl.org/lena-nikolenko/?fbclid=IwAR00m79Q1wR4W4WZshFI1Pp06MFYq5fRHw1SjtRjSBSmy4NIL4D0Be8NtJY> (дата звернення: 15.09.2020).

[3] В. П. Беспалько Педагогика и прогрессивные технологии обучения. М., 1995.

[4] Б. Т. Лихачев Педагогика. *Курс лекций: Учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений и слушателей ИПК и ФПК*. М., 1998.

[5] Rudy, S. Consultancy, disruption, and the pulse of pedagogy. *Teaching and Learning Together in Higher Education*, 2016. 1(11), 12.

[6] Г.К. Селевко Современные образовательные технологии. М., 1998.

[7] О. Петрова, О. Долганова, Е. Шарохина. Педагогика. Конспект лекций. Лекция 63. URL : https://bookap.info/okolopsy/sharohina_pedagogika_konspekt_lectsiy/load/rtf.shtm (дата звернення: 15.09.2020).

[8] Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України. К., 2008.

[9] Svetlana S. Kulmagambetova, Saltanat K. Iskindirovab, Zhadyra S. Kazhiakparovac, Kulyash T. Bainiyevad, Chimay Pandyaе. Comparative Review of Pedagogical Technologies in the

Educational Process of Higher Educational Institutions. *International Journal of Environmental & Science Education*, 2016. VOL. 11, NO. 9, 2567-2581.

[10] С. П. Бондар Педагогічна технологія: становлення, термінологія, сутність, структура. *Школа першого ступеня: теорія і практика*. Переяслав-Хм., 2002.

[11] С. М. Мартиненко Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика : монографія. Київ, 2008.

[12] І. П. Підласий Діагностика та експертиза педагогічних проєктів: навчальний посібник. Київ, 1998.

[13] С. У. Гончаренко Український педагогічний словник. Київ, 1997.

[14] И. А. Зимняя Педагогическая психология. Москва, 2003.

[15] О. Онопрієнко, О. Петрук, І. Андрусенко. Вхідні діагностувальні завдання. 2 клас. *Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи*. Харків, 2020.

[16] О. Онопрієнко, О. Петрук, І. Андрусенко. Вхідні діагностувальні завдання. 3 клас. *Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи*. Харків, 2020.

[17] О. Онопрієнко, О. Петрук, І. Андрусенко. Вхідні діагностувальні завдання. 4 клас. *Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи*. Харків, 2020.

[18] О. Онопрієнко, О. Петрук, І. Андрусенко. Вхідні діагностувальні завдання. 5 клас. *Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи*. Харків, 2020.

[19] Г. Клаус Введение в дифференциальную психологию учения. Москва, 1987.

References

[1] Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi osvity [Elektronnyi resurs]. MON Ukrainy. 2016. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (data zvernennia: 15.09.2020). (in Ukrainian)

[2] О. Nikolenko. Svit biznesu strimko zminiuietsia i na pershe mistse vykhodiat kompetentsii. Vseukrainska asotsiatsiia kerivnykiv biznesu. Lviv, 2020. URL : <https://uabl.org/lena-nikolenko/?fbclid=IwAR00m79Q1wR4W4WZshFI1Pp06MFYq5fRHw1SjtRjSBSmy4NIL4D0Be8NtJY> (data zvernennia: 15.09.2020). (in Ukrainian)

[3] V. P. Bepalko Pedahohyka y prohressyvnye tekhnolohyy obuchenyia. M., 1995. (in Russia)

[4] B. T. Lykhachev Pedahohyka. Kurs lektsyi: Uchebnoe posobyе dlia studentov pedahohycheskykh uchebnykh zavedenyi y slushatelei YPK y FPK. M., 1998. (in Russia)

[5] Rudy, S. Consultancy, disruption, and the pulse of pedagogy. *Teaching and Learning Together in Higher Education*, 2016. 1(11), 12. (in English)

[6] Н.К. Selevko Sovremennye obrazovatelnye tekhnolohyy. M., 1998. (in Russia)

[7] O. Petrova, O. Dolhanova, E. Sharokhyna. Pedahohyka. Konspekt lektsyi. Lektsiia 63. URL : https://bookap.info/okolopsy/sharohina_pedagogika_konspekt_lektsiy/load/rtf.shtm (data zvernennia: 15.09.2020). (in Russia)

[8] Entsyklopediia osvity / Akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy. K., 2008. (in Ukrainian)

[9] Svetlana S. Kulmagambetova, Saltanat K. Iskindirovab, Zhadyra S. Kazhiakparovac, Kulyash T. Bainiyevad, Chimay Pandyaе. Comparative Review of Pedagogical Technologies in the Educational Process of Higher Educational Institutions. *International Journal of Environmental & Science Education*, 2016. VOL. 11, NO. 9, 2567-2581. (in English)

- [10] S. P. Bondar Pedahohichna tekhnolohiia: stanovlennia, terminolohiia, sutnist, struktura. Shkola pershoho stupenia: teoriia i praktyka. Pereiaslav-Khm., 2002. (in Ukrainian)
- [11] S. M. Martynenko Diahnostychna diialnist maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv: teoriia i praktyka : monohrafiia. Kyiv, 2008. (in Ukrainian)
- [12] I. P. Pidlasyi Diahnostyka ta ekspertyza pedahohichnykh proektiv: navchalnyi posibnyk. Kyiv, 1998. (in Russian)
- [13] S. U. Honcharenko Ukrainyskiy pedahohichnyi slovnyk. Kyiv, 1997. (in Ukrainian)
- [14] Y. A. Zymniaia Pedahohycheskaia psykholohiia. Moskva, 2003. (in Russian)
- [15] O. Onopriienko, O. Petruk, I. Andrusenko. Vkhidni diahnostuvalni zavdannia. 2 klas. Orhanizatsiia osvithnoho protsesu v pochatkovii shkoli. Diahnostuvannia navchenosti uchniv pochatkovoii shkoly. Kharkiv, 2020. (in Ukrainian)
- [16] O. Onopriienko, O. Petruk, I. Andrusenko. Vkhidni diahnostuvalni zavdannia. 3 klas. Orhanizatsiia osvithnoho protsesu v pochatkovii shkoli. Diahnostuvannia navchenosti uchniv pochatkovoii shkoly. Kharkiv, 2020. (in Ukrainian)
- [17] O. Onopriienko, O. Petruk, I. Andrusenko. Vkhidni diahnostuvalni zavdannia. 4 klas. Orhanizatsiia osvithnoho protsesu v pochatkovii shkoli. Diahnostuvannia navchenosti uchniv pochatkovoii shkoly. Kharkiv, 2020. (in Ukrainian)
- [18] O. Onopriienko, O. Petruk, I. Andrusenko. Vkhidni diahnostuvalni zavdannia. 5 klas. Orhanizatsiia osvithnoho protsesu v pochatkovii shkoli. Diahnostuvannia navchenosti uchniv pochatkovoii shkoly. Kharkiv, 2020. (in Ukrainian)
- [19] H. Klaus Vvedenye v dyfferentsyalnuiu psykholohiyu uchenyia. Moskva, 1987. (in Russia)

Оксана Оноприенко, кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник, заведующая отделом начального образования Института педагогики НАПН Украины, г. Киев, Украина.

ТЕХНОЛОГИЯ ВХОДНОГО ДИАГНОСТИРОВАНИЯ НАУЧЕНИЯ УЧЕНИКОВ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Рассмотрена проблема разработки средств для осуществления в посткарантинный период входного диагностирования остаточных результатов обучения учащихся начальной школы. Проанализированы понятия, связанные с технологизацией образовательного процесса в быстро меняющихся условиях. Дано определение содержания и характеристики категории технологии обучения. Описана авторская технология входного диагностирования научения учащихся начальной школы с акцентированием внимания на ее содержательном обеспечении. Приведены результаты наблюдений за апробированием инструментария разработанной технологии, намечены перспективы опыта ее применения.

Ключевые слова: учебные достижения, остаточные результаты, технология обучения, педагогическое диагностирование.

Oksana Onopriienko, Doctor of Philosophy (Ph.D), Senior researcher, Head of the department of primary education Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

TECHNOLOGY OF INITIAL DIAGNOSTICS OF PRIMARY SCHOOL PUPILS' LEARNING OUTCOMES

The article actualizes the need to develop and use learning technologies in the educational process. It is given a brief retrospective overview of the use of the concept of technology in pedagogy and other concepts related to the technologization of the educational process in a rapidly changing environment. The content and characteristic properties of the category of learning technology are determined, namely: specific activity direction of teachers and pupils; taking into account pedagogical

laws and regularities; the presence of the features of the didactic system (providing with methods, techniques, tools, conditions); reproducibility and productivity.

The need to solve the problem of developing tools for the implementation of the initial diagnostics of residual learning outcomes of primary school pupils in the post-quarantine period is substantiated. The essence of the concepts connected with the initial diagnostics is considered: pedagogical diagnostics as studying the state of the educational process components; learning as a stable property of the individual, reflecting his/her ability to further learning; residual learning outcomes as part of the learning content, which is retained in the practice of pupils after the stage of studying the educational material and is sufficient for further educational activities.

The author's technology of the initial diagnostics of primary school pupils' learning outcomes is described with emphasis on the content of three modules - Ukrainian language, mathematics, integrated course "I explore the world". The learning outcomes to be mastered by pupils in the first, second, third and fourth grades are determined. The author also presented guidelines for formulating incentives for pupils to perform educational activities with a focus on the relevant mental processes, which are determined by the classification of educational goals. It is emphasized that this approach provides differentiation of tasks and allows during the diagnostic research to establish which stage of achievement of the educational goal corresponds to the residual result shown by the pupil.

The results of observations on testing the tools of the developed technology are given, the prospects of experience of its application are outlined.

Key words: learning technologies, pedagogical diagnostics, residual learning outcomes, educational achievements.